

Svenskt försvarssamarbete

Varför Finland som fördjupad partner?

Abstract

The purpose of this study is to contribute to increased understanding and knowledge acquisition of the development of the Nordic defense cooperation, and in particular the deepening of cooperation between Sweden and Finland in recent years.

The consequences after the end of the Cold War meant a time when the existential threats to the Nordic countries were low, following with the unwillingness of politicians to spend money on military. From this situation, Nordic defense cooperation took off. The essay uses two of Graham Allison's explanatory models to find explanations of this development. The initial collaborations were created with a focus on streamlining the production of military forces and facilitating participation in international operations, mainly under UN-mandate. As a result of the threat change, created mainly by Russia's recent actions, focus of co-operation also changed. A co-operation that changed from a low-intensity, exercise and education oriented character to be able to handle an increased national security threat. My analysis shows that the two chosen models together explain why the choice of partner rendered in Finland. Co-operation is the most rational choice in this situation. Furthermore, the Swedish long term security policy is one factor and the popular opinion regarding NATO is another one. This altogether gave the Swedish government no other option than to deepen the defense co-operation with Finland.

Nyckelord: Försvarssamarbete, Nordiskt försvarssamarbete, Svensk-finskt försvarssamarbete, Graham Allison

Antal ord: 9502

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
1.1 Bakgrund.....	2
1.2 Syfte och frågeställning	3
1.3 Tidigare forskning.....	4
1.4 Avgränsningar.....	5
1.5 Disposition	5
2 Metod.....	7
2.1 Arbetsätt	7
2.2 Materialval och källkritik.....	9
3 Teori.....	10
3.1 The rational actor – Modell I	11
3.2 Governmental politics – Modell III	12
4 Empiri och analys.....	13
4.1 Historisk bakgrund.....	13
4.2 Sverige och Finland	15
4.3 Modell 1 - Rationalitetslogik	17
4.4 Modell 3 - Intern maktkamp	24
5 Avslutning	30
5.1 Resultat	30
5.2 Avslutande reflektion och förslag på vidare forskning.....	34
Referenser.....	36

1 Inledning

”Länderna i vår region står inför likartade utmaningar och Sverige delar flera säkerhetspolitiska utgångspunkter och intressen med dessa länder. Den nordiska regionen utgör ett viktigt geostrategiskt område och ett närmare samarbete i såväl Norden som med de baltiska staterna bidrar till fredlig utveckling och höjer långsiktigt tröskeln för militära incidenter och konflikter, bl.a. genom att visa på en gemensam förmåga att uppträda i större förband. Ett fördjupat nordiskt samarbete stärker både det nationella försvaret och förmågan att genomföra operationer i närområdet men även utanför närområdet. Den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde stärker ytterligare behovet av ett fördjupat nordiskt samarbete.” (Prop.2014/15:109, s. 23)

1.1 Bakgrund

Historiskt sett har Sverige de senaste decennierna varit alliansfri syftande till neutralitet i händelse av krig. Det har varit en fast förhållningspunkt i den svenska utrikes- samt säkerhetspolitiken under lång tid. På senare år har ett antal samarbetsavtal tecknats mellan Sverige och andra stater. Detta är en förändring i den tidigare härskande inställningen ”alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig” (Doeser & Westberg, 2012, s. 186) Den unilaterala solidaritetsförklaringen inom EU är enligt många den kanske viktigaste värdemätaren för en förändring av svensk inställning till alliansfriheten. Ett annat samarbete är Nordefco (*Nordic Defence Cooperation*) som sedan 2009 är ett väl etablerat samarbete mellan de nordiska länderna. Syftet är att utgöra ”en struktur för samarbetet och omfattar politisk inriktning, förmågeutveckling, personal-frågor, utbildning och övning, insatser samt materiel.” (Prop.2014/15:109, s. 23) Trots att de nordiska länderna har flera gemensamma drag och likheter med bland annat gemensam historia,

kultur m.m. har samtliga länder olika lösningar för sin egen säkerhetspolitik. Danmark och Norge som är NATO-medlemmar och där Sverige och Finland endast är partners till NATO. Ytterligare en skillnad länderna emellan är EU-medlemskap. Sverige, Danmark och Finland är medlemmar medan Norge står utanför. Skillnaderna mellan länderna gör att samarbetet inklusive NORDEFKO endast ska ses som ett komplement till EU, FN, Nato m.fl. och innebär inte heller några som helst försvarsförpliktelser gentemot varandra.

I propositionen *”Försvarspolitisk inriktning-Sveriges försvar 2016-2020”* står det att läsa angående svensk säkerhetspolitikens inriktning:

”Säkerhet byggs solidariskt tillsammans med andra och hot mot fred och säkerhet avvärjs i gemenskap och samverkan med andra länder och organisationer.”

(Prop.2014/15:109, s. 20) Som en följd av detta ges Försvarsmakten i uppdrag att fördjupa samarbetet med Finland. ”Försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige bör utvecklas till att omfatta operativ planering och förberedelser för ett gemensamt användande av civila och militära resurser i olika scenarier. Exempel på detta kan vara hävdandet av respektive lands territoriella integritet eller utövande av rätten till självförsvar enligt artikel 51 i FN:s stadga. Sådan planering bör vara ett komplement till, men skiljt från, respektive lands nationella planering.” (Prop.2014/15:109, s. 24)

Denna inriktning är en tydlig skillnad gentemot tidigare bi- & unilaterala försvarssamarbeten. I och med denna inriktning skall gemensam försvarsplanering ske, syftandes till att kunna genomföra gemensamma operationer på varandras territorier. Redan nu har Sverige och Finland ett omfattande samarbete på försvarsområdet. De samarbetsområden som har kommit längst, är utvecklingen av en gemensam marin stridsgrupp (SFNTG-Swedish Finish Naval Task Group), ömsesidig användning av respektive lands hamnar och landningsplatser. Vidare så genomförs gemensamma övningar inklusive deltagande i varandras nationella övningar.

1.2 Syfte och frågeställning

Jag har utifrån ovan given bakgrund valt en förklarande frågeställning. En förklarande frågeställning beskrivs av Esaiasson som studier som ”söker svar på olika varför-frågor” (Esaiasson m.fl., 2017, s. 37) Syftet med uppsatsen är att förstå och förklara utvecklingen av inriktningen av det svenska försvarssamarbetet. Vad påverkade Sveriges regering att ändra den tidigare inriktningen? Hur kan valet av just Finland förklaras?

Min frågeställning som mitt fortsatta uppsatsarbete kommer behandla är:

”Vad kan förklara utvecklingen av det nordiska försvarssamarbetet och i synnerhet det fördjupade samarbetet med Finland, ur svensk synvinkel”

1.3 Tidigare forskning

Tidigare forskning inom ämnet nordiskt och svenskt försvarssamarbete innefattar försvarssamarbete generellt, studier av de olika länders säkerhetspolitik, förutsättningar för samarbete mellan länderna m.m. Det finns endast viss forskning med inriktning på svensk-finskt försvarssamarbete. Jacob Westberg tillhörande Försvarshögskolan har skrivit ett antal artiklar inom detta område men även detta arbete har skiljt sig från denna studies perspektiv. Den stora skillnaden är att Westbergs arbete har varit fokuserat på annan tidsepok än sentida samt varit mer generell och mer inriktad på säkerhetspolitik. Inte heller har jag funnit någon tidigare forskning inom detta ämne som använder sig av de analysmodellerna som Graham Allison tog fram i sin bok ”Essence of decision”. De flesta tidigare studier har använt sig av jämförande fallstudier. En befintlig uppsats som exempel på detta är Anna Dellhams ”Drivkrafter bakom Sveriges fördjupade försvarssamarbete med Finland” (Dellham, 2016) Dellham har i detta arbete belyst och svarat på motsvarande frågeställning som denna uppsats bygger kring men med den stora skillnaden Dellhams val av metod. Dellham använder sig av en jämförande fallstudie och skiljer sig på så sätt gentemot denna uppsats då författaren använder sig av Allison's förklaringsmodeller (Allison & Zelikow, 1999[1971]). På så sätt fyller denna studie ”en vit fläck” där ingen tidigare

forskning finns. Denna studie kan på detta sätt ses och användas som ett komplement till tidigare och kommande forskning inom svenskt försvarssamarbete. På så sätt borgar detta arbete för att en mer komplett syn inom området uppnås.

Ur ett inomvetenskapligt perspektiv är detta ämne intressant då väldigt lite är att finna av tidigare forskning på området men också då ingen tidigare valt att belysa det svensk-finska samarbetet ur ett annat perspektiv än det säkerhetspolitiska och inte heller med Allison's förklaringsmodeller.

Sedan Rysslands illegala annektering av Krimhalvön har det samhälleliga intresset för försvarsfrågor ökat markant. Framförallt vad gäller frågor med fokus på försvar av svenskt territorium och vårt närområde. På så sätt kan en förklaring av varför Sverige väljer att utöka sitt samarbete med andra länder för att öka sin militära förmåga anses som intressant även ur ett samhälleligt perspektiv.

1.4 Avgränsningar

För att få en så heltäckande bild av det svensk-finska samarbetet hade man behövt undersöka både ur svensk samt finsk synvinkel men på grund av den begränsade tiden tillgänglig till denna studie på grundnivå har jag ansett mig tvungen att begränsa omfattningen. Begränsningen består i att bara undersöka denna utveckling från ett svenskt perspektiv. Vidare så har inte avsikten med denna uppsats varit att historiskt sett undersöka svenska försvarssamarbeten utan har fokuserat på tiden från 2009 och framåt. För att få en djupare inblick har vissa historiska återblickar gjorts ändå. I denna uppsats kommer författaren att avgränsa omfattningen på arbetet genom att endast använda två av Allison's modeller på grund av tillgängligt empiriskt material samt tid till förfogande.

1.5 Disposition

Efter denna studies inledande avsnitt kommer det i det andra avsnittet ges en beskrivning av metoden, arbetssätt, validitet m.m. I nästföljande avsnitt förklaras teoribildningen och en beskrivning av Allison's förklaringsmodeller. I fjärde avsnittet som är det empiriska avsnittet, appliceras grunddata på vald teori för att därefter analyseras. I det avslutande kapitlet presenteras resultatet samt en avslutande reflektion och ett antal förslag till vidare forskning ges.

2 Metod

2.1 Arbetssätt

Avsikten i denna uppsats är att förklara ett regeringsbeslut och de bakomliggande faktorerna. Empirin kommer i första hand grunda sig på regeringens proposition 2014/15:109 ”Försvarspolitisk inriktning-Sveriges försvar 2016-2020”. I denna proposition ger regeringen uppgift till Försvarsmakten att fördjupa försvarssamarbetet med Finland. I min uppsats har jag valt formen av en enskilda fallstudie. Studien kommer att genomföras i formen av en teorikonsumerande studie. Enligt Esaiasson innebär det att fallet kommer att vara i centrum och fastställda teorier används för att försöka hitta förklaringar till fallet. (Esaiasson m.fl., 2017, s. 42)

De förklaringar som jag söker är vilka orsaker och faktorer som ligger bakom beslutet att fördjupa försvarssamarbetet med Finland ur ett svenskt perspektiv. Den kvalitativa analysen genomförs i form av en textanalys av i första hand officiella dokument. Den lämpar sig väl när man vill hitta helheten i texten och när syftet är att hitta mening och meningsskapande processer. Den kvalitativa textanalysen i den här studien handlar om att systematisera och bringa reda i texter för att på så vis lyfta fram meningen tematiskt och systematiskt (Esaiasson m.fl., 2017, s. 211-213)

Ett sätt att förklara och förstå politiska beslut och bakomliggande faktorer är att använda sig av olika förklaringsmodeller. I boken ”*Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*” har författaren Graham Allison tagit fram tre olika teoretiska modeller som han själv använde i sitt verk att förklara de politiska händelserna i samband med Kubakrisen 1962. Dessa modeller har sedan bokens utgivande 1971 använts frekvent inom forskning för att analysera politiskt beslutsfattande. Modell 1 – Rational actor, stater ses som rationella aktörer.

Modell2 – Organizational behavior, organisationslogik. Modell3 – Governmental politics, förhandlingspolitik eller intern maktkamp.

Viss kritik finns mot Allison's modeller. Modell1-Rational Actor & Modell2- Organizational behavior anses av många som för förenklade och blir på det sättet för generaliserande. Modell 3- Governmental politics anses vara för komplex. För att hantera en del av kritiken som framförts reviderade Allison boken 1999 tillsammans med Philip Zelikow. I och med Sovjetunionens fall framkom en hel del information som varit otillgänglig för västvärlden tidigare. I och med att ny information angående Kubakrisen framkommit fann Allison anledning att omarbete sitt tidigare verk. Den nya informationen tillsammans med nya forskningsrön arbetades in i den reviderade utgåvan av *Essence of decision*. Trots kritiken som funnits och som fortfarande finns används Allison's modeller fortfarande flitigt, vilket innebär att de fortfarande anses ha en förklarande förmåga och vara applicerbara i motsvarande analyser.

För att täcka in så många aspekter som möjligt samt minimera eventuella felaktigheter, sprungna ur generaliseringar, är det att föredra att inte bara använda sig av en modell utan applicera samma fall på flera modeller. (Allison & Zelikow, 1999[1971], s. 392) På så sätt kommer analysen att få en ökad sannolikhet att komma närmre en realistisk förklaring på given frågeställning.

Modell1-*Rational Actor* beskriver hur en rationell aktör väljer mellan olika alternativ för att hantera en situation. Denna modell ger en bred generell förklaring men ger också en viss information samt förståelse som kan vara nödvändig för användandet av de andra två modellerna. Modell 2 & 3 kräver betydligt mer detaljerad information för att de ska ge en fullständig analys (Allison & Zelikow, 1999[1971], s. 387) I användandet av Modell2 är det organisationens utseende, fastslagna handlingsregler och byråkrati som styr utfallet. För att nyttja Modell2 krävs att information om stående procedurer och detaljkunskaper inom beslutsfattandet finns tillhanda. I Modell 3 är det intern konkurrens, förhandlingar samt köpsläende hos de olika aktörerna inom organisationen som tas i beaktan.

De modeller som jag avser att använda är Modell1- Rational actor samt Modell 3 - Governmental politics. Mitt val motiveras av att Modell1, enligt Allison, ses som en förutsättning för användandet av övriga två modeller. Vid valet av ytterligare en modell anser författaren att Modell 3 ger den mest

intressanta förklaringen i detta fall. Att belysa de förhandlingar och särintressen hos de olika aktörerna inom staten ger en nyanserad bild av beslutsfattandet.

Att använda sig av dessa fastställda modeller och att öppet redovisa samtliga delar borgar också för att denna studie svarar upp för att vara intersubjektiv.

Denna studie har inga ambitioner att hitta en deterministisk förklaring till frågeställningen utan de i studien resulterade slutsatserna är att anse som probabilistiska. (Esaiasson m.fl., 2017)

2.2 Materialval och källkritik

Empirin i denna studie använder sig i första hand av officiella dokument från riksdagen och regeringen. Ytterligare informationskällor som studien använder sig av är vetenskapliga rapporter, artiklar och böcker som alla har på ett eller annat sätt behandlat detta ämne. Eftersom denna studie undersöker samarbetet ur ett svenskt perspektiv har endast material från svensk sida av den beslutande makten inkluderats. Ur ett källkritiskt perspektiv är det av yttersta vikt att man med omsorg väljer det material som skall ingå. Då det i första hand är officiella dokument från Sveriges regering som ligger till grund i detta arbete borgar det för en hög trovärdighet. I de fall andrahandskällor används måste forskaren vara mer kritisk då skribenten bakom kan ha ett visst syfte till vad den skrivit s.k. tendentiös. Ett sätt att höja reliabiliteten från denna typ av källor sker genom att ett flertal olika källor korsläses och jämföres för att utesluta eventuell felinformation. Att använda så många olika källor som möjligt är även ett sätt att öka validiteten i ett arbete som denna uppsats. Vad avser tidsaspekten så finns det en samtidighet i de använda källorna då den undersökta händelsen inträffat i relativ närtid. (Esaiasson m.fl., 2017, s. 287-299)

3 Teori

I boken "Essence of decision: Explaining the Cuban missile crisis" använder sig författarna av ett antal teoretiska modeller för att förklara och analysera Kubakrisen. Modellerna är inte framtagna av Graham Allison och Philip Zelikow personligen utan är mer en sammanställning av vedertagna allmänna teorier som förfinats mer eller mindre till en handbok att använda vid analyser av nationers intressen eller agerande i olika situationer. De begränsar sig förvisso inte bara till nationer utan framhåller även att modellerna är applicerbara på andra utomstatliga organisationer såsom FN, Röda korset, EU, skolor, företag m.m. (Allison & Zelikow, 1999[1971], s. 7)

Allison beskriver de teoretiska modellerna som ett raster liknandes vid ett fiskenät. Det ligger ett stort ansvar på den som analyserar med dylika modeller att välja rätt storlek på maskorna i nätet, rätt djup och rätt fiskevatten för att fånga den fisk man önskar. Han fortsätter även liknelsen i att beskriva själva analysarbetet genom att man drar nätet genom sitt empiriska material. (Allison & Zelikow, 1999[1971], s. 4) Rätt använt ger dessa modeller forskaren ett antal verktyg för att finna relevanta analysfaktorer samt en guidning till rätt urval av information att analysera. På detta sätt kan dessa modeller hjälpa forskaren att uppmärksammas på faktorer som utan modellernas hjälp skulle försummats eller varit dolda. Vid nyttjande av teoretiska förklaringsmodeller finns det en viss risk att forskaren förs vid sidan av det som empirin ger.

Till varje förklaringsmodell bryter Allison ned innehållet till ett antal frågeställningar att besvara. I det fall man avser att analysera en annan organisation än en statsledning bör dessa frågor operationaliseras gentemot den undersökta organisationen, dess nivå samt medföljande underorganisationer för att svaren skall bli så rättvisande som möjligt.

Svaren på dessa frågor ska sedan analyseras och summeras för att hitta möjliga förklaringar.

3.1 The rational actor – Modell I

Det rationella aktörsperspektivet är enligt Allison ett sätt att se staten som en enhetlig aktör som alltid väljer det mest nyttomaximerande alternativet dvs. mest måluppfyllnad till minst kostnad. Detta perspektiv bygger på en handling eller en situation på statlig nivå och där sluthandlingen är en uttänkt lösning på ett strategiskt problem. Till varje lösning finns en tydlig målsättning samt hur statens agerande bör vara. (Allison & Zelikow, 1999[1971], s. 15-17) Kärnkonceptet för aktörens val är enligt Allison: *Mål och syfte, Alternativ, Konsekvenser samt Val*. (Allison & Zelikow, 1999[1971], s. 19)

Mål och syfte: De intressen och värderingar som aktören har och vad som prioriteras

Alternativ: De av aktören valbara alternativen för handling.

Konsekvenser: Till varje alternativ är ett antal konsekvenser kopplade som sker som ett resultat av den valda handlingen.

Val: Det rationella valet innebär att välja det alternativ som är mest nyttomaximerande.

Med dessa kärnpunkter som utgångspunkter föreslår Allison att forskaren som avser använda Modell 1 använder följande frågeställningar i sin analys:

- *Vilka är de faktiska eller upplevda omständigheterna som staten uppfattar som hot eller möjligheter?*
- *Vilka är statens målsättningar?*
- *Vilka är statens faktiska eller upplevda handlingsalternativ för att åtgärda situationen?*
- *Vilka är de faktiska eller upplevda strategiska kostnaderna och fördelarna för varje handlingsalternativ?*
- *Vilket är statens bästa handlingsalternativ givet förutsättningarna?*

(Allison & Zelikow, 1999[1971], s. 389-390)

3.2 Governmental politics – Modell III

I denna modell är det enligt Allison tänkt att det interna spelet inom en organisation som ska studeras. Ledarskapet i en större organisation eller statsledning utgörs av ett flertal olika aktörer som inte alltid agerar som en homogen grupp. De olika aktörerna är att anse och betrakta som individualister som konkurrerar och tävlar med varandra om att få gehör för sin sak. Denna interna maktkamp pågår över tiden och har sällan organisationens övergripande målsättning som fokus. Fokus för aktörerna handlar mer om vad de själva eller sin del av organisationen kan dra för fördelar eller nytta av kampen. Inte heller sällan sker denna kamp på bekostnad av de andra aktörerna eller den övergripande målsättningen för organisationen. Det innebär att det ofta inte blir organisationens bästa som förordas utan slutresultatet blir nästan alltid resultatet av förhandlingar eller kompromisser i denna maktkamp. Allison menar vidare att det är viktigt att tänka på att det inte alltid handlar om individer och deras personliga åsikter utan att individerna är företrädare för olika delar av organisationen. Dessa företrädare för då fram den åsikt som deras delorganisation anser vara den viktigaste. I många fall handlar det inte om att vinna hela processen utan att påverka den i en viss riktning eller för den delen markera för att behålla sin ställning i hierarkin. Allt detta sammantaget innebär att det slutliga resultatet sällan enkom beror på yttre faktorer utan snarare beroende på aktörerna själva samt deras organisationers bakgrundsarbete. (Allison & Zelikow, 1999[1971], s. 255-256) Enligt Allison är nedanstående frågor lämpliga att utgå ifrån när man ska studera den interna maktkampen: (Allison & Zelikow, 1999[1971], s. 390)

- *Vem spelar? Vems synpunkter och värderingar har betydelse för organisationens beslut och agerande?*
- *Vilka faktorer formar de olika spelarnas uppfattning, förordade handlingsalternativ och därmed ståndpunkt i den aktuella frågan?*
- *Vad avgör den enskilde spelarens inflytande och förmåga att påverka besluten?*
- *Hur ser beslutsprocessen ut? I vilka forum möts spelarna för att utbyta åsikter, påverka varandra, förhandla för att frambringa besluten?*

4 Empiri och analys

4.1 Historisk bakgrund

De nordiska länderna har en lång gemensam historia. Genom åren har de nordiska länderna varierat i geografiskt omfång men det som varit bestående är dock en gemensam kultur med goda värden som grund. De olika länderna har erhållit olika erfarenheter vad avser deltagande, frivilligt eller tvingat, i de olika krigen som varit. Inte minst vad avser de två världskrigens påverkan på länderna. Vid andra världskrigets slut ville länderna ha en förändring vad avser stabilitet i säkerhetspolitiken vilket ledde till ett antal förbund och unioner skapades. Sverige ville bilda ett skandinaviskt förbund tillsammans med Norge och Danmark medan Finland mer eller mindre blev intvingad i en vänskapsunion med Sovjetunionen även benämnd för VSB (Vänskaps-, Samverkans- och Biståndsavtal) I och med denna mer eller mindre tvingade union blev Norge oroliga och valde, tillsammans med Danmark, ansluta sig till Nato istället för det svenska förslaget med ett skandinaviskt förbund. (Doeser & Westberg, 2012) Eftersom Sverige även fortsättningsvis ville vara alliansfri från de olika stormakterna, stod man kvar ensam och utan allians över huvudtaget. Även fast Sverige stod som alliansfri innebar det inte att man isolerade sig utan att man hittade andra vägar för samarbeten. Nordiska rådet grundades på 1950-talet med utbyten inom olika områden såsom passfrihet, gemensam arbetsmarknad m.m. (Doeser & Westberg, 2012, s. 20) Vidare så skedde samarbeten genom internationella organisationer såsom FN där de nordiska länderna var överens om hur arbetet med framförallt de mänskliga rättigheterna skulle ske och kunde med sin gemensamma syn rösta likadant. (Doeser & Westberg, 2012, s. 20-22)

Efter kalla krigets slut så kom den egentligt stora förändringen inom försvars- och säkerhetspolitik. Utan något egentligt upplevt hot från den tidigare

Warszawapakten ansåg man sig kunna luckra upp den säkerhetspolitiska inställningen. Man ansökte om medlemskap i EU och blev delaktiga i Natos Partnerskap för fred (PFF). Det förändrade säkerhetsläget med frånvaro av existentiella hot gjorde det också svårt för många länder att lägga stora ekonomiska resurser för att upprätta en nationell förmåga att avvärja militära angrepp mot det egna landet. Konsekvensen blev att försvarsanslagen minskade och att samarbeten blev mer intressanta. (Westberg, 2015, s. 90-91) Sveriges ÖB Håkan Syrén höll den 29 oktober 2005 ett anförande i Oslo där han lät meddela: *”Sverige har kommit till vägs ände ... i strävan att på nationell basis upprätthålla en allsidig och modern försvarsmakt” och att nedskärningarna i försvaret inneburit att man ”nått så låga nivåer att ytterligare reduceringar inte är möjliga utan att avveckla hela funktioner eller förmågor”* (Syrén, 2009)

Efter detta anförande följer ett antal möten med de nordiska försvarshefarna, sekreterarna för försvarsdepartementen i samtliga nordiska länder där ett eventuellt nordiskt försvarssamarbete står på agendan. Den 31 augusti 2007 presenterade försvarshefarna för Norge och Sverige en artikel i svensk media som lät meddela att de ekonomiska förutsättningarna för respektive försvarsmakt var så allvarliga att man förordade ett fördjupat samarbete. Ett samarbete med fokus på den militära styrkeproduktionen som omfattade såväl utveckling och anskaffning av försvarsmateriel som samordning av underhåll, utbildning, övningar, doktrinutveckling och särskilda förmågor som kvalificerade sjukvårdsförband, logistik och sjuktransporter i anslutning till internationella operationer. Man ansåg att dessa lösningar skulle både bidra till internationella samfunds (FN/EU/Nato) förmåga att hantera kriser samt kunna utveckla en nationell operativ förmåga som svarar mot respektive lands behov. Detta samarbete skulle inte ses på något annat sätt än ett komplement till EU och Nato och att allting skulle ske med nationell beslutanderätt. På inget sätt hänvisas det i det förberedande arbetet till något hot eller utpekad stat. Istället påtalas det gynnsamma omvärldsläget, geografisk närhet, globala utmaningar som stigande materielpriser samt fördjupade internationella åtagande inom EU, FN och Nato som drivande faktorer. De norsk-svenska samarbetsplanerna hade även ökat intresset för ett fördjupat samarbete med övriga nordiska länder. I november 2009 undertecknade samtliga nordiska länder det avtal som upprättade Nordefco(Nordic Defence Cooperation) I avtalet uppgavs det övergripande syftet

vara att stärka ländernas nationella försvar, utveckla gemensamma synergier och möjliggöra effektiva gemensamma samarbetslösningar. Avtalet pekar inte på några specifika samarbetsprojekt utan förhåller sig istället till att beskriva allmänna målsättningar som att uppnå ökad operativ effekt, förbättrad förmåga till samverkan, att öka konkurrenskraften hos ländernas försvarsindustrier och samarbete kring olika former av internationellt militärt samarbete. (Westberg, 2015, s. 99-116)

4.2 Sverige och Finland

I detta avsnitt görs en övergripande redogörelse över det sentida svensk-finska försvarssamarbetet med början år 2009 och fortsätter fram till nutid. Det nämndes tidigare att år 2009 påbörjades samarbetet inom ramen för Nordefco. Det svensk-finska samarbetet skiljde inte ur sig ur detta samarbete på något särskilt specifikt sätt utan handlade i likhet med övriga nordiska länder att undersöka möjligheterna till gemensam officersutbildning, materielanskaffning, materielutveckling, träning och utbildning för internationella insatser samt minröjningsverksamhet.

Under hösten 2013 påbörjade Sveriges och Finlands regeringar kommunicera om att man avsåg att på ett långsiktigt sätt fördjupa det sedan tidigare påbörjade försvarssamarbetet. De förnyade målsättningarna som man pratade om var bl.a. ökad interoperabilitet, ökad marin samövning samt samordningsvinster i samband med internationella insatser. (Enström & Haglund, 2014) Utifrån denna kommunikation, presenterades respektive försvarsdepartement en handlingsplan i maj 2014. I denna handlingsplan avsågs att det svensk-finska samarbetet skulle ytterligare fördjupas inom ett antal områden. I handlingsplanen gavs dessutom respektive försvarsmakt ett uppdrag att undersöka och återkoppla med ett svar om huruvida denna utveckling var möjlig. (Försvarsdepartementet, Handlingsplan för ett fördjupat försvarssamarbete mellan Finland och Sverige, 2014) I januari 2015 inkom den svenska och finska försvarsmakten med svar. Svaret kom dels i en sekretessklassad rapport och dels som ett öppet sammandrag. I det öppna sammandraget går det att läsa att försvarsmakterna bedömer det som att det finns goda möjligheter att genomföra

de åtgärds punkter för fördjupat samarbete som finns beskrivet i handlingsplanen. Samarbetet kommer att genomföras dels som ett bilateralt samarbete men kommer även fortsättningsvis vara ett komplement till de redan befintliga gränsyterna inom NORDEFCO, FN, EU och NATO. Respektive vapengren har fått i uppgift att ta fram en vision med tillhörande handlingsplan innefattande målsättningar och en tidsplan. Fokusområde för Marinen och Flygvapnet skall vara att bygga vidare på det redan påbörjade samarbetet med gemensamma övningar, gemensamt utnyttjande av varandras baser med tillhörande infrastruktur, sammansatta förbandsenheter samt överförande av Operational Control (OPCON) dvs. operativ ledning mellan länderna. Armén ges fokusområde inom övning och utbildning. (Försvarsmakten, 2015)

I maj samma år ger de två försvarsdepartementen ut ett gemensamt uttalande som stödjer den av av försvarsmakterna inkomna rapporten. I uttalandet ges nu försvarsmakterna ett uppdrag att påbörja de i rapporten föreslagna åtgärds punkterna och att ytterligare styrningar om hur arbetet ska utvecklas och fortgå kommer att komma succesivt. Man slår också fast att den högst prioriterade åtgärden är att etablera säker kommunikation för överföring av klassificerad information mellan länderna. Andra samarbeten som ges extra tyngd är gemensamt nyttjande av baser, både för flyg och marinaenheter. Gemensam lägesbild i luft samt till sjöss, en marin styrka benämnd Swedish Finnish Naval Task Group(SFNTG) samt att skapa förutsättningar för gemensam operativ planering är ytterligare delar som nämns som särskilt viktiga. (Försvarsdepartementet, Joint statement regarding deepened defence cooperation between Finland and Sweden, 2015)

I april 2015 ger regeringen ut sin inriktningsproposition för kommande år. Denna innebär en väsentlig skillnad mot tidigare inriktning på samarbetet. Nu säger man i inriktningspropositionen att ländernas försvarsmakter ska påbörja samarbete med att kunna hjälpa varandra och samarbeta med att försvara respektive lands territorium vid ett eventuellt väpnat angrepp.

”Vikten av ett fördjupat samarbete med Finland ska framhållas. Samarbetet med Finland omfattar även planering och förberedelser för hävdandet av respektive lands territoriella integritet och utövande av rätten till självförsvar enligt artikel 51 i FN-stadgan.” (Regeringen, 2014, s.8)

Som en fortsättning, tillsätter regeringen en utredare som ska analysera vad regeringsformen ger för förutsättningar för att man gemensamt ska kunna möta ett väpnat angrepp på någon av staterna. I utredningen ska det dessutom framgå möjligheterna till att staterna gemensamt kan hindra kränkningar både i fredstid och i krig. (Dir.2015:111, 2015) Efter detta följer ett antal utredningar som alla syftar till att lösa de konstitutionella problem som eventuellt skulle kunna hindra att man ger eller tar emot militär hjälp i ovan nämnda situationer. Man framhåller också vikten av att beslut att bistå varandra i situationer av väpnat angrepp måste kunna ske med kort varsel. I nuläget är det riksdagen som fattar det beslutet. För att denna beslutsprocess ska kunna ske snabbare ges en utredare uppgiften att utreda och lämna förslag på huruvida man kan bemyndiga regeringen istället för riksdagen, att fatta beslut i händelse av väpnat angrepp eller kränkning av svenskt eller finskt territorium. (Dir.2017:30, 2017)

4.3 Modell 1 - Rationalitetslogik

För att göra en analys med modell 1 som konceptuell lins ställs var och en av de fem frågorna som Allison har listat. Svar på frågor söks därefter i officiella dokument främst från svensk regering och riksdag.

- ***Vilka är de faktiska eller upplevda omständigheterna som staten uppfattar som hot eller möjligheter?***

”Den ryska aggressionen mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim är den största utmaningen mot den europeiska säkerhetsordningen sedan den etablerades för ett kvarts sekel sedan. Rysslands agerande är ett brott mot folkrätten och bilaterala åtaganden. Grundläggande principer som staters rätt till territoriell integritet och politiskt oberoende samt FN-stadgans våldsförbud, har nonchalerats. Den ryska politiska ledningen har visat sig vara oberäknelig.” (Försvarsberedningen, 2014, s.14)

”Sedan 2007 har den militära övnings- och underrättelseverksamheten i Östersjöområdet ökat. I Sveriges närområde har den militära närvaron från Nato och EU-länder att öka för att bidra till våra grannars trygghet samtidigt

”som Ryssland sannolikt kommer att agera mer utmanande militärt.”

(Försvarsberedningen, 2014, s.19)

”Ett enskilt militärt väpnat angrepp direkt mot Sverige är fortsatt osannolikt. Kriser eller incidenter, som även inbegriper militära maktmedel kan dock uppstå och på längre sikt kan militära angreppshot likväl aldrig uteslutas. Rysslands aggression mot Ukraina innebär att risken för dessa har ökat, även i vårt närområde.” (Försvarsberedningen, 2014, s.19)

- ***Vilka är statens målsättningar?***

”Värna om befolkningen liv och hälsa, att värna samhällets funktionalitet och att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.” (Regeringen, 2014, s.7)

”Svensk säkerhetspolitik syftar ytterst till att garantera landets oberoende och självständighet.” (Prop.2014/15:109, 2014, s. 7)

”Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret” (Regeringen, 2014, s.7)

- ***Vilka är statens faktiska eller upplevda handlingsalternativ för att åtgärda situationen?***

Innan kalla krigets slut fördes det under stora delar av 90-talet en säkerhetspolitik som präglades av ledorden ”Ingen annan försvarar Sverige och Sverige försvarar bara Sverige”. (Prop. 91/92:102) Detta är ju också en förlängning av den neutralitetspolitik som Sverige har haft och som fortfarande gör sig påmind genom olika politiska företrädare som använder historien till att motivera de val som politiker står inför framtiden. På så sätt menar man att den traditionella svenska säkerhetspolitiken (alliansfri, neutral)

har gett Sverige 200 år av fred. En återgång till en helt och hållet alliansfri och neutral ställning inom säkerhetspolitiken skulle kunna vara ett handlingsalternativ.

I motsats till föregående handlingsalternativ skulle ett annat handlingsalternativ vara att fortsätta på den inslagna vägen som vuxit fram efter kalla krigets slut dvs. skapa säkerhet tillsammans med andra. I alternativet att skapa säkerhet tillsammans med andra finns det flera underliggande frågeställningar att ta hänsyn till. De mest framträdande frågeställningarna rör med vilken eller vilka stater, organisationer ska man ingå samarbete med? Bi- eller multilaterala samarbeten? Sverige har redan ett antal samarbeten t.ex. EU, Nordefco, USA som skulle kunna utvecklas och på så sätt bli ett alternativ.

Alternativ 1: Eget försvar på egen hand

Alternativ 2: Tillsammans, Multilateralt (Nordefco)

Alternativ 3: Tillsammans, Multilateralt (Nato)

Alternativ 3: Tillsammans, Bilateralt (USA)

Alternativ 4: Tillsammans, Bilateralt (Finland)

- ***Vilka är de faktiska eller upplevda strategiska kostnaderna och fördelarna för varje handlingsalternativ?***

Alt.1: (Enskilt)

Alternativet som rör alliansfrihet enligt den traditionellt svenska modellen bygger på tre huvudpunkter, som kan kopplas till motsatsparen avskräckning-förtroendeskapande, integration-avskärmning. Med ett förhållandevis stort konventionellt försvar, byggt på allmän värnplikt samt en egen inhemsk försvarsindustri skulle man kunna verka avskräckande. Förtroendeskapande innebär att ingen stat, oavsett sida skulle tvivla eller hysa några farhågor eller förhoppningar om att Sverige i händelse av en framtida konflikt skulle välja sida utan att möjligen först ha blivit angripet. Vad avser delen med avskärmning så innebär det att landet får hålla sig själv med nationell säkerhet och militära förmågor. På så sätt bidrar även det till förtroendeskapande då inga militära samarbeten heller är godtagbara. (Dalsjö, 2010, s. 62-63) Utifrån detta resonemang blir kostnaden för detta val i korta ordalag isolering

gentemot övriga länder samt en betydande kostnadsökning för staten för att uppnå tillräckligt stor avskräckning med en markant ökning av förmåga av försvarsmakten. (Westberg, Svenska säkerhetsstrategier 1810-2014, 2015, s. 230)

Alt.2: (Multilateralt, Nordefco)

I det alternativ som innebär en fortsättning på de senaste årens vägval dvs. skapa säkerhet tillsammans med andra kan man initialt öka förmågan genom samordningsvinster inom framförallt styrkeproduktion. Det skulle innebära att man kan uppnå högre operativ förmåga utan att behöva chockhöja de ekonomiska tillskotten till försvarsmakterna utan kan öka den egna förmågan stegvis tillsammans med kostnaderna. En av nackdelarna för ett samarbete på detta viset kan innebära att man uppfattas som säkerhetspolitiskt partisk och på så sätt inverka negativt ur ett förtroendeskapande perspektiv även fast ett samarbete inte måste innebära några som helst försvarsförpliktelser.

Nordefco har som nämnts tidigare aldrig varit tänkt att vara en försvarsallians med operativ förmåga utan har som huvudsyfte varit att skapa samordningsvinster inom framförallt styrkeproduktion. Det faktum att Norge och Danmark är medlemmar i Nato försvårar situationen ytterligare då det i händelse av en kris- eller krigssituation är tämligen säkert att de kommer att vända sig åt Nato istället för ett nordiskt samarbete. Kvar står i så fall Sverige och Finland själva. (SOU 2016:57, 2016, s. 63-66)

Alt.3: (Nato)

Nato som samarbetspartner har en befintlig kommandostruktur vad avser staber samt operativ planering, avsedd att använda för försvar av sina medlemstater vid ett eventuellt angrep. Som medlem kan man räkna med att ta del av organisationens samlade styrka i händelse av en konflikt.

Organisationens styrka är beroende på medlemstaternas bidrag. Ett antal av medlemstaterna har tillgång till kärnvapen vilket ur ett avskräckande syfte kan ses som positivt.

Eftersom de senaste årens neddragningar i försvarsbudgetar även har drabbat Natomedlemmarna har dess förmåga minskat. Nato har som målsättning att medlemmarna skall avsätta minst 2% av respektive lands BNP

till försvarsutgifter. Detta är inte ett absolutkrav utan är mer av en rekommendation, vilket har gjort att många av medlemsländerna inte har följt rekommendationen till förmån för andra utgifter. I och med Rysslands pågående upprustning har även frågan om ökning av försvarsbudgetar inom Nato börjat ske och ett återtagande av 2%-gränsen har påbörjats. (SOU 2016:57, 2016, s. 143-144)

Sverige och Finland har tecknat ett värdlandsavtal med Nato vilket innebär att man genomför förberedelser för att kunna ta emot och ge stöd till Natostyrkor på svenskt territorium. Förberedelserna innefattar även att konstitutionella problem för annan stat att agera på svenskt territorium undanröjs. Oavsett dessa förberedelser så ges inga garantier om, när eller hur eventuellt stöd från Nato kommer att ske då man inte är fullvärdig medlem. (SOU 2016:57, s. 122-124)

Den i särklass största nackdelen är att relationen med Ryssland kommer att försämrans vid ett eventuellt medlemskap. Fastän Ryssland troligtvis redan har räknat in Sverige som allierad till Nato blir denna inställning definitiv vid ett medlemskap och kommer att cementera inställningen till att Sverige är på Rysslands motståndarsida. Sveriges ställning som oberoende och opartisk i bl.a. FNs säkerhetsråd kommer också att påverkas negativt. (Westberg, 2015, s. 238)

Alt.4: (USA)

Att samarbeta med USA skulle innebära en stor fördel ur ett förmågeperspektiv. USA besitter expeditionär förmåga och en stormakts volym av militära medel. Ett nära samarbete med USA skulle kunna fungera som en extra säkerhetsgarant vid en eventuell konflikt. Sverige har haft en form av försvarssamarbete med USA under kalla kriget. Då var det i form av en inofficiell karaktär vilket på så sätt ej kunde verka avskräckande. Ett mer officiellt samarbete har den fördelen att man som stat är tydlig med var lojaliteten finns. Det ligger i USAs intresse som den mest inflytelserika medlemmen av Nato att i första hand förorda ett Natomedlemskap före ett bilateralt samarbete med enskilda länder, vilket innebär att USA inte utfärdar några som helst säkerhetsgarantier i Europa utanför Nato. Även i fallet med hur stor del av BNP som läggs på försvarsutgifter har USA efter

presidentskiftet 2017 varit tydlig. Man kommer inte att acceptera några ”gratisåkare” utan förutsätter att tillräckliga medel avsätts för säkerhet. (SOU 2016:57, s. 84-85)

Alt.5: (Finland)

Med en fortsättning och ytterligare fördjupning av det finsk-svenska samarbetet ökas ländernas gemensamma försvarsförmåga. På så sätt ökas också den avskräckande effekten och möjliggör att gemensamt resursutnyttjande kan ske för att avvärja eventuellt anfall. En inte oviktig del är att båda länderna får ett ökat strategiskt djup i och med utnyttjande av varandras territorium.

Med ett finsk-svenskt samarbete påverkas inte staternas övriga säkerhetspolitiska samarbeten och inte heller utrikespolitiska diton. Vid en eventuell konflikt mellan Nato och Ryssland dras inte länderna med per automatik utan man kan anpassa sitt deltagande efter hur konflikten ser ut.

Ett samarbete skulle kräva en betydande samordning av respektive lands utrikes- och säkerhetspolitik t.ex. ett gemensamt beslut hur man ska förhålla sig till andra samarbeten t.ex. med Nato, USA eller för den delen säkerhetsarbetet inom EU. Ur ett ekonomiskt perspektiv kan anslagsförändringar ske succesivt och måste inte ta hänsyn till flera parter utan man har en stat att förhandla med. (SOU 2016:57, s. 76-78)

- ***Vilket är statens bästa handlingsalternativ givet förutsättningarna?***

Utifrån rådande omständigheter, framförallt kopplat till anseendet hos övriga länder i västvärlden är en återgång till en isolationistisk säkerhetspolitik inte att föredra. Inte heller ur perspektivet att åter ställa om hela den svenska säkerhetspolitiken, avbryta ingångna samarbetsavtal såväl solidaritetsförklaringen inom EU så som nordiskt samarbete med Natoländerna Norge och Danmark. (Dalsjö, Från neutralitet till solidaritet: Omgestaltningen av Sveriges säkerhetspolitik efter det kallakriget, 2015, s. 187) Att med korta intervaller byta nationell säkerhetsstrategi skapar inte förtroende åt något håll, varken åt en presumtiv motpart eller åt en allierad.

Att fortsätta bygga samarbete tillsammans med andra är det mest rationella valet. På så vis får man mest tillbaka i satsad tid och pengar i alla påbörjade

samarbeten. Vilket av samarbetsalternativen är då att föredra, att anse som mest nyttomaximerat? Nordefco är inte ett reellt alternativ med den rådande hotbild då Nordefco i nuläget inte innefattar operativ förmåga eller några som helst försvarsförpliktelser. Det är inte heller särskilt troligt, med tanke på vissa länders Natomedlemskap, att en utveckling skulle gå att få till för att täcka upp bristen på reell förmåga. Lojaliteten hos Norge och Danmark ligger i Nato och utan dessa är det endast Sverige och Finland kvar.

På kort sikt är det mest rationella valet ett svensk-finskt samarbete. Med små medel kan den operativa förmågan ökas inom en i dessa sammanhang kort tidsperiod. Länderna har en liknande uppfattning om sin säkerhets- och utrikespolitik och respektive land har militära förmågor som kompletterar varandra. Ett svensk-finskt samarbete påverkar andra internationella samarbeten minimalt och kommer troligtvis inte heller påverka Rysslands uppfattning om den säkerhetspolitiska tillhörigheten. Länderna styr helt och hållet under vilka former och omfattning som ett försvarssamarbete ska ske dvs. vilka förmågor och med vilken ekonomi.

På längre sikt räcker ett svensk-finskt samarbete inte till. Länderna har inte tillräcklig ekonomisk styrka att bygga ett tillräckligt starkt försvar för total avskräckning av en eventuell aggressor i form av en stormakt såsom Ryssland. ”*Inte ens som stridspar skulle Sverige och Finland kunna väga upp Ryssland, särskilt inte om kärnvapen tas med i beräkningen*” (Dalsjö, Från neutralitet till solidaritet: Omgestaltningen av Sveriges säkerhetspolitik efter det kallakriget, 2015, s. 188)

För att få till ett tillräckligt starkt försvar krävs det att det svensk-finska samarbetet kompletteras med ytterligare samarbete, helst med en stormakt och då mest troligt USA. Om utvecklingen av det säkerhetspolitiska läget fortsätter i negativ riktning finns det inget annat trovärdigt alternativ än ett fullvärdigt Natomedlemskap för att uppnå målsättningarna.

4.4 Modell 3 - Intern maktkamp

Utifrån genomförd analys enligt modell 1 kan konstateras att den enskilt största faktorn för vägval för framtida försvarsarbeten är den om medlemskap i Nato. Jag har därför valt att inrikta analysen enligt modell 3 till att omfatta frågan om Natomedlemskap och den beslutsprocess som en ansökan kräver.

- ***Vem spelar? Vems synpunkter och värderingar har betydelse för organisationens beslut och agerande?***

Eftersom inriktningen på säkerhetspolitiken läggs fast av Sveriges riksdag är ”spelarna” de olika riksdagspartierna. Respektive parti förestås av sina partiledare men också sina försvarspolitiska talespersoner samt utrikesministern. Självklart är det så att alla politiker i respektive parti inte är helt överens men jag har valt att avgränsa denna analys till att hantera de från partierna officiella ståndpunkterna i Natofrågan. En annan viktig spelare är den folkliga opinionen då den kan påverka utkomsten i nästkommande val och också vilket/vilka partier som får regeringsmakten.

- ***Vilka faktorer formar de olika spelarnas uppfattning, förordade handlingsalternativ och därmed ståndpunkt i den aktuella frågan?***

”Vi socialdemokrater vill att försvars- och säkerhetspolitiken ska vara tydlig, långsiktig och utan tvära kast. Att fördjupa bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten är en viktig del av säkerhetspolitiken. Vi vill därför fortsätta att utöka och fördjupa internationella samarbeten med stater och organisationer som delar de demokratiska grundvärderingar på vilka vårt land och vårt samhälle vilar. Säkerhet byggs bäst med andra och det är genom samarbete och informationsutbyte vi effektivast kan möta samtidens hot. Den säkerhetspolitiska doktrinen ligger fast, vi säger nej till Natomedlemskap. Den militära alliansfriheten bidrar till stabilitet och kontinuitet i vår del av världen och ska därför fortsatt vara en viktig del av den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken. Sverige har genom åren visat att det går att kombinera ett aktivt ansvarstagande för både vår egen och andras säkerhet med att vara militärt alliansfria.” (Socialdemokraterna, 2018)

”Vänsterpartiet säger nej till ett svenskt Natomedlemskap. Militär alliansfrihet är den bästa grunden för en självständig utrikespolitik för fred och nedrustning.

”Sverige har en lång tradition av militär alliansfrihet. Ett medlemskap i Nato skulle göra det svårare att med trovärdighet föra en självständig utrikespolitik. Istället skulle vi riskera att tvingas in i krig och konflikter som vi inte vill delta i. Vi tycker heller inte att Sverige ska ingå i en kärnvapenallians, vilket Nato till sin konstruktion är.” (Vänsterpartiet, 2018)

”Miljöpartiet vill skapa en säkrare och mer fredlig värld, samtidigt har hoten i vårt närområde ökat de senaste åren. Sverige bör bidra till att minska spänningarna och främja dialog, det gör vi bäst som alliansfria. Därför vill vi inte gå med i NATO. Fredliga samarbeten mellan länder är bra sätt att förebygga konflikter, därför stöttar vi organisationer som FN och EU, som för länder närmare varandra. Det är viktigt att stå upp för de internationella lagar som förhindrar att stora stater utnyttjar de som är svagare.” (Miljöpartiet, 2018)

”Sverigedemokraterna menar att det är statens kärnuppgift att värna vår frihet och att hävda vår territoriella integritet och vi anslår därför kraftigt ökade medel till Försvarsmakten. Sveriges försvarspolitik ska fokusera på försvaret av Sverige. Genom att stärka vårt eget försvar, genom att fullt ut verka för ett nordiskt försvarssamarbete och genom partnerskapet för fred med NATO tar Sverige sitt säkerhetspolitiska ansvar. När Sverige återfått ett existensförsvar är det rimligt att Sverige åter bidrar med militärt bistånd i fredsskapande och fredsbevarande insatser med FN-mandat bakom. Det är en balanserad inställning långt från både isolationism och förlorad självständighet.” (Sverigedemokraterna, 2018)

”Sveriges försvarsförmåga måste stärkas. Detta står inte i motsättning till ökat samarbete med andra länder – tvärtom. Den svenska säkerhetspolitiken vilar i mångt och mycket på säkerhet i samverkan. Förmågan att kunna ge och

ta emot civil och militär hjälp är central vid en eventuell kris eller konflikt. Samarbetet med Nato är avgörande för att skapa stabilitet och säkerhet i Sveriges närområde. Men inget samarbete kan ersätta fullt medlemskap, med löftet om hjälp i skarpt läge ifall den skulle behövas. Sverige behöver därför en färdplan för att gå med i Nato. Som medlemmar i Nato skulle vi solidariskt dela säkerhetsgarantier med 28 andra länder och ett medlemskap skulle stärka Sveriges försvarsförmåga.” (Moderaterna, 2018)

”I dag skapas säkerhet i allianser, inte i allianslöshet. Vår säkerhet beror på våra grannar och på säkerheten inom hela det euroatlantiska området. Sverige varken bör eller kan isolera sig från omvärlden. Redan idag har vi ett tätt och nära samarbetet med Nato genom till exempel gemensamma övningar, världlandsavtalet och svenskt deltagande i internationella insatser under Natos ledning. Därför har vi ingen trovärdig alliansfrihet. Men samtidigt kan vi inte påverka organisationen eftersom vi inte är medlemmar. Vi kan inte heller ta del av de säkerhetspolitiska garantier som Natos medlemmar ger varandra. Sedan inträdandet i EU har Sveriges alliansfrihet saknat kredibilitet. Efter Lissabonfördraget, som innebär att EU-länder ska hjälpa varandra under händelse av katastrof, går det inte längre att hävda svensk neutralitet med trovärdighet. Våra närmsta allierade är Natoanslutna europeiska länder. Sedan USA har blivit oberäkneligt är det viktigare än någonsin att dessa relationer förstärks. Liberalerna vill parallellt med ett Natomedlemskap även förstärka det militära samarbetet med andra EU-länder. Nationell säkerhet och länders relationer förutsätter tydlighet. Om inte förpliktelser och garantier är tydliga blir inte solidariteten trovärdig. Ett svenskt medlemskap i Nato skulle möjliggöra ett djupt och förtroendefullt samarbete med de övriga nordiska och baltiska länderna.” (Liberalerna, 2018)

”Centerpartiet ser mot bakgrund av NATO:s förändrade roll och det säkerhetspolitiska läget att Sverige behöver starta en process om att söka medlemskap i Nato. Vi vill se ett svenskt Natomedlemskap för att stärka både vårt eget försvar och bidra till säkerheten i vårt närområde. Vi bestämmer själva när och hur vi söker medlemskap men vi eftersträvar nära samarbete

med Finland, med målet att båda länder ska bli medlemmar samtidigt. Vi eftersträvar även en bred politisk samsyn.” (Centerpartiet, 2018)

”Resurserna till försvaret måste öka. Kristdemokraterna vill att Sverige satsar 2 procent av BNP på försvarsbudgeten. Pengarna ska bland annat användas till att fördubbla armén. Vi vill också gå med i Nato. Detta krävs för att den svenska försvarsmakten ska ha en sådan organisation och omfattning att den kan försvara Sverige, samverka och verka krigsavhållande vid säkerhetspolitiska kriser i närområdet. Försvaret ska också utföra insatser utanför närområdet då det främjar freden.” (Kristdemokraterna, 2018)

Den folkliga opinionen i Sverige är starkt sammanhängande med den fleråriga framförallt socialdemokratiska uppfattningen avseende den kollektiva självbilden av Sverige som ett neutralt och alliansfritt land. Den aktiva neutralitetspolitik som kännetecknas av Sverige som medlare, brobyggare och internationell kritiker är det som många svenskar förknippar med svensk utrikes- och säkerhetspolitik. (Westberg, 2015, s. 240)

Svenska SOM-institutet har varje år sedan 1994 undersökt svenskarnas inställning till Nato. Det var inte förrän 2012 som man kunde börja se en förändring i opinionen. Då började andelen som var positiva till ett medlemskap att öka och andelen negativa att minska. Denna trend har fortsatt varje år och 2015 passerade Nato-anhängarna moståndarna till antal för första gången sedan man började mäta. (Berndtsson, Bjereld, & Ydén, 2017, s. 609)

Återkommande ord som formar de olika partiernas utrikes- och säkerhetspolitik och framförallt ståndpunkten till Nato, är frågor/tolkningar kring: alliansfrihet, självständig säkerhetspolitik, stärkt försvarsförmåga, samverkan m.m. Dessa punkter styrks av Bjurner där också ökade försvarskostnader, Natos kärnvapenoption samt USA:s dominans i Nato tas upp. Dalsjö nämner vidare argumentet att Natos politik hos vissa uppfattas som för konfrontativ gentemot Ryssland vilket i så fall skulle öka spänningarna i Östersjöregionen. (Bjurner, 2015, s. 125)

- ***Vad avgör den enskilde spelarens inflytande och förmåga att påverka besluten?***

Det som avgör respektive spelares inflytande och förmåga att påverka besluten är de majoritetsförhållanden som senaste riksdagsvalet gav. Detta förhållande avspeglar sig också i utskotten där frågor bereds innan beslut tas i riksdagens kammare.

- ***Hur ser beslutsprocessen ut? I vilka forum möts spelarna för att utbyta åsikter, påverka varandra, förhandla för att frambringa besluten?***

Den formella processen vid beslut som rör Sverige som stat är via motioner, propositioner i riksdagen och dess olika utskott som leder till debatter och i slutändan en votering i riksdagen. Påverkan på beslutsprocessen är så mycket större ändå. I och med att de olika partierna har olika stora mandat är de i sina processer till del styrda av hur opinionen ser ut. Inget parti vill driva en fråga som de tror ska få dem att tappa mandat inför nästa val, det vore politiskt självmord. Om något av partierna har en viktig fråga trots en för tillfället inte positiv opinion, sker påverkan av opinionen parallellt med den officiella gången i riksdag, utskott m.m. Att politiker och debattörer med olika partitillhörigheter nyttjar det offentliga rummet till opinionsbildning är ingen ny företeelse utan snarare att anse som en naturlig del av beslutsprocessen sedan lång tid tillbaka.

Vinnande spelare vad avser den interna maktkampen är den som har majoritet i riksdagen. Inför valet 2018 är det Nej-sidan som har starkast stöd vad avser svenskt Natomedlemskap. För att ändra denna inställning handlar det i första hand om att påverka den så viktiga folkliga opinionen så att fördelningen av mandaten i riksdagen samt utskott medger en väg mot en medlemsansökan. Fokus i media är många gånger att belysa de negativa sidorna med ett medlemskap, dessutom har Ja-sidan ingen som riktigt leder frågan. Frånvaron av en part som är villig att leda och driva fördelarna med ett medlemskap kan förklara varför ingen drastisk förändring sker i den folkliga opinionen. (Jonsson, 2014) Det är enligt moderaternas partiledare, Ulf Kristersson, inte säkert att en eventuell övervikt för ja-sidan innebär att en ansökan om medlemskap kommer att ske direkt. Kristersson menar att man vill ha en bred majoritet dvs. att socialdemokraterna

stödjer ett medlemskap, innan man påbörjar ansökningsförfarandet. Kristersson utesluter heller inte att en folkomröstning får avgöra beslutet om en ansökan.
(Andrén Meiton, 2018)

5 Avslutning

I de inledande kapitlen har bakgrund, syfte och frågeställning, avgränsningar, metod och vald teorimodeller introducerats samt beskrivits. Fortsättningsvis har två av Allison's modeller applicerats på empirin för att på så sätt kunna svara på den ursprungliga frågeställningen. Fortsättningsvis kommer detta kapitel presentera resultatet för att avslutningsvis mynna ut i en avslutande diskussion.

Som nämnts inledningsvis syftar denna uppsats till att svara på följande frågeställning:

”Vad kan förklara utvecklingen av det nordiska försvarssamarbetet och i synnerhet det fördjupade samarbetet med Finland, ur svensk synvinkel”

5.1 Resultat

Rational actor-Modell 1

För att uppnå så stor förklaringskraft som möjligt med Allison's rationella aktörsperspektiv ska staten ses som en enhetlig aktör. En aktör där agerandet styrs av rationalitets- och konsekvenslogik som är applicerat på de givna kärnkoncepten målsättning, handlingsalternativ, konsekvenser och slutligen val. Detta perspektiv bygger på en handling eller en situation på statlig nivå och där sluthandlingen är en uttänkt lösning på ett strategiskt problem

Resultatet visar att aktören i detta fall anser det största hotet mot staten Sverige är den förändring av uppträdande som Ryssland påvisat. I och med en upprustning och modernisering av sina väpnade styrkor har man de senaste åren visat på en vilja att återta sin stormaktsstatus. Ryssland har vidare visat på ett mer

aggressivt uppträdande framförallt mot ett antal närliggande stater som tidigare ingick i Sovjetunionen där annekteringen av Krim är det tydligaste exemplet.

Sverige har som målsättning att öka sin operativa förmåga på sina krigsförband för att på så sätt öka landets förmåga att skydda sina medborgare, sin suveränitet och sin territoriella integritet. De genererade handlingsalternativen innebär i grunden ett val av huruvida staten avser att återgå till en neutralitetspolitik, aktiv eller passiv sådan, eller fortsätta bygga säkerhet gemensamt med andra. En neutralitetspolitik i någon form förutsätter att man på egen hand har en militär förmåga som kan verka avskräckande och skulle för Sveriges del kräva en ordentlig höjning av försvarsanslagen. Man skulle också mest troligt behöva avsluta EU-medlemskap, framförallt med avseende av att solidaritetsförklaringen inte skulle kunna vara gällande. Det isolationistiska alternativet är inte att anse som det mest nyttomaximerande och därför inte heller det mest rationella valet.

Alternativet Nordefco kan inte anses som särskilt rationellt då det inte innefattar någon höjd försvarsförmåga. Nordefco i sin nuvarande form kan inte anses svara upp på målsättningen utan är mer ett sätt att hålla kostnader nere. Vad avser reell förmåga är det inte särskilt troligt att Norge och Danmark skulle ingå ytterligare försvarsförpliktelser förutom de redan ingångna med Nato.

Ett medlemskap i Nato är det alternativ som uteslutande bäst skulle svara upp mot målsättningen höjd operativ förmåga men med konsekvenser att försvarsbudgeten troligtvis måste höjas, minskat eget bestämmande, påverkad maktbalans mellan väst och Ryssland. Ett bilateralt avtal med USA där Sverige vid behov garanteras assistans och på så sätt kommer under USA:s paraply verkar både avskräckande och höjer den operativa förmågan. Det är dock inte särskilt troligt att USA tecknar motsvarande avtal utan att det kostar i andra änden. Kostnader skulle kunna innebära att man kräver att Sverige ska öka sin egna militära förmåga, bistår USA med någon förmåga, tillgång till territorium m.m. Det mest rationella valet av samarbetspartner är Finland. Den operativa förmågan kommer nästintill direkt att höjas då väldigt få hinder finns. De parlamentariska hindren är i princip obefintliga då båda staterna har liknande säkerhets- och utrikespolitiska ståndpunkter samt internationella samarbeten såsom FN, EU m.m. Ytterligare faktorer som styrker Finland som det mest nyttomaximerande valet är att länderna har liknande ekonomiska förutsättningar att öka sina

försvarsbudgetar. Utifrån detta styr länderna helt på egen hand hur mycket som respektive land vill och har möjlighet att satsa på respektive försvarsmakt och hur utvecklingen ska se ut utan några externa krav.

Governmental politics-Modell 3

Allison vill med denna modell få fram den interna maktkampen som ligger bakom i varje organisation. De olika aktörerna försöker alla att få gehör för sina målsättningar. Dessa målsättningar ligger inte alltid i organisationens bästa utan handlar många gånger om vad som på bästa sätt ger aktören en så bra plats som möjligt i den interna hierarkin. Det innebär att resultatet sällan enbart beror på externa faktorer utan också på aktörerna själva och deras delorganisationers bakgrundsarbete.

I detta arbete har jag inte funnit några motsättningar till utvecklingen och den föreslagna vägen om att skapa säkerhet tillsammans med andra. Den stora vattendelaren vad avser försvars-, säkerhets- och utrikespolitiska samarbeten är frågan om medlemskap i Nato. Av denna anledning valdes Modell 3 att hantera den interna kampen om Nato-medlemskap.

De spelare som identifierats är de politiska partierna representerade i riksdagen samt den folkliga opinionen. Beroende på fördelningen av mandat resulterande från senaste valet dvs. 2014 har de olika påverkansvärde på frågan om medlemskap eller inte. Respektive parti har sin förhållningslinje i frågan och har alla olika bakgrunder till varför man har den ena eller andra linjen. Till viss del kan man se att utfallet följer blockpolitiken med undantag för Sverigedemokraterna. Vänsterblocket med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet tillsammans med Sverigedemokraterna är emot ett medlemskap. Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna är för en anslutning till Nato. Den folkliga opinionen är inte en spelare i egentlig mening då den inte äger rösträtt i riksdagen men som däremot påverkar hur och vad som de olika partierna arbetar för. Finns det svagt allmänt intresse för ett område tenderar det inte heller att vara något parti som avser att företräda frågan. Den svenska självbilden av ett neutralt och alliansfritt Sverige verkar vara djupt rotad i vissa läger. Bilden av Sverige som medlare, brobyggare och kritiker verkar leva kvar som en rest av den svenska aktiva neutralitetspolitik som framförallt

socialdemokraterna fört under sina regeringsår. Det är denna självbild som den folkliga opinionen utgår ifrån. Om stödet för Nato-medlemskap ska öka måste opinionen för ett medlemskap också öka och detta kräver att någon aktör tar på sig rollen som företrädare och driver frågan mer aktivt än tidigare.

Summering

Efter att ha genomfört denna studie kan det konstateras sedan det nordiska försvarssamarbetet startade 2009 har säkerhetspolitiskt fokus skiftat. En låg nationell hotbild gav att Sverige fann multilaterala internationella försvarssamarbeten inom EU, FN och Nato som mest intressant. Detta för att med liberala förtecken ingå i dessa samfunds internationella operationer för att skapa fred och säkerhet i världen. I och med en förändrad hotbild i Sveriges närområde, främst skapad av Rysslands upprustning, annektering av Krim samt hotfullt uppträdande i Östersjöområdet har svensk säkerhetspolitik ändrat inriktning. Den tidigare liberala världssynen har på senare år rört sig mot ett mer realpolitiskt sätt att se på världsordningen. Vartefter hotnivån har ökat har de liberala värdena mer och mer övergått till realistiska. I och med denna förändring har styrningarna till Försvarsmakten också ändrats. Från mer eller mindre expeditionär insatsorganisation till att mer och mer fokusera på försvar av eget territorium. Denna övergång speglar också de försvarssamarbeten som Sverige har tagit sig an. I den liberala synen handlade samarbeten i första hand om koordineringsvinster i först hand i samband med internationella insatser. Dessa har på senare år utvecklats mer åt att vara förmågeskapande och förmågehöjande. Den ekonomiska utvecklingen under senare år har dock inte gått parallellt med utvecklingen av hotbilden. Man har från svensk sida konstant dragits med en underfinansiering av de från politiskt håll beordrade förmågorna oavsett om försvarsmakten har varit inriktad på internationell verksamhet eller som på senare tid nationell, territoriell integritet.

Analysen i denna uppsats visar på att Sverige varit tvungen att öka sin operativa förmåga med hänsyn taget till hotbilden och ur ett rationellt perspektiv är valet att göra detta tillsammans med någon/några andra stater. Ser man enbart till hotbilden och att uppnå tillräckligt avskräckande militär förmåga hade utfallet troligen blivit Nato men i och med den ekonomiska situationen blir utkomsten ett

samarbete med Finland. Valet av Finland som samarbetspartner och inte ett Nato-medlemskap kan också förklaras ur Modell 3. I Modell 3 framkommer problematiken med att det inte finns politiskt stöd för ett Nato-medlemskap ännu. Sammantaget kan sägas att Finland är Sveriges val som en konsekvens av en ökad hotbild i Östersjöregionen, begränsande ekonomiska förutsättningar samt ett folkligt motstånd till Nato.

5.2 Avslutande reflektion och förslag på vidare forskning

Denna undersökning har genomförts som en fallstudie i syfte att förklara utvecklingen av det nordiska försvarssamarbetet och i synnerhet det fördjupade samarbetet mellan Sverige och Finland. Graham Allison's förklaringsmodeller valdes för att på så sätt finna eventuella förklaringar. Empirin grundar sig först och främst ur officiella dokument men även ur tidigare forskning samt tidningsartiklar. Tack vare att Allison's förklaringsmodeller använts kan en eventuell upprepning av analysen med stor sannolikhet ge motsvarande resultat. Nackdelen med att använda Allison's modeller för att analysera empirin är som nämndes redan i metodkritiken att författaren riskerar att bara svara på de givna frågorna och kan på så sätt missa viktiga faktorer. Författaren anser att genom ha beskrivit den historiska bakgrunden samt de nuvarande förhållandena på ett bredare sätt så har ett vidare perspektiv erhållits än att endast svara snävt på de av Allison givna frågorna. Författaren anser att den bästa förklaringen på forskningsfrågan har givits genom att kombinera resultatet ur respektive modell vilket också styrks av Allison där han anser att bäst förklaringskraft får man när man använder samtliga modeller tillsammans. Vid arbetet med denna uppsats anser författaren att avsaknad av intervjuer med personer som på ett eller annat sätt varit involverade i beslutsfattandet hade berikat empirin, främst vid användning av Modell 3.

Givet ovanstående erfarenheter skulle ett förslag på fortsatt forskning kunna vara att repetera denna forskning kompletterat med intervjumaterial för att

se om en fördjupning ger samma resultat. Ett annat förslag på forskning skulle kunna utgå från den teori beskrivet av Jacob Westberg, möjligtvis som en jämförande flerfallstudie med det analytiska nätet i form av mål, medel, metoder och miljö. (Westberg, Svenska säkerhetsstrategier 1810-2014, 2015, s. 24-25). Westberg har även beskrivit ytterligare ett analytiskt ramverk som skulle vara intressant att pröva på denna uppsats frågeställning. Det har av Westberg beskrivits som ett analyschema med tre jämförelsedimensioner: (1) Aktörers motiv och intressen för att inleda ett samarbete (2) Möjliggörande och återhållande faktorer för samarbete och integration (3) Sannolika och möjliga utfall av samarbetet. (Westberg, Det nordiska försvarssamarbetets drivkrafter och utvecklingsmöjligheter, 2015, ss. 93-94) Avslutningsvis vore det också intressant att forska vidare och se om det ur finskt perspektiv beror på samma faktorer.

Referenser

- Allison, G., & Zelikow, P. (1999[1971]). *Essence of decision: Explaining the Cuban missile crisis*. New York: Longman.
- Andrén Meiton, L. (den 13 01 2018). Kristersson: ”Om tio år är Sverige med i Nato”. *Svenska dagbladet*.
- Beckman, L. (2005). *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus förlag.
- Berndtsson, J., Bjereld, U., & Ydén, K. (2017). *Tillbaka till framtiden? Svenskarnas syn på försvaret, värnplikten och Nato*. Hämtat från https://som.gu.se/digitalAssets/1649/1649044_597-610-berndtsson--bjereld-o-yd--n.pdf den 14 05 2018
- Bjurner, A. (2015). Svensk säkerhetspolitisk förändring: ett UD-perspektiv. i K. Engelbrekt, A. Holmberg, & J. Ångström, *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. Stockholm: Norstedts juridik AB.
- Centerpartiet. (2018). Hämtat från <https://www.centerpartiet.se/var-politik/politik-a-o/forsvar/forsvar--och-sakerhetssamarbeten> den 07 05 2018
- Dalsjö, R. (2010). Från neutralitet till solidaritet: Omgestaltningen av Sveriges säkerhetspolitik efter det kalla kriget. i K. Engelbrekt, & J. Ångström, *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen* (ss. 61-80). Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Dalsjö, R. (2015). Från neutralitet till solidaritet: Omgestaltningen av Sveriges säkerhetspolitik efter det kallakriget. i K. Engelbrekt, A. Holmberg, & J. Ångström, *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Dellham, A. (den 18 01 2016). *Drivkrafter bakom Sveriges fördjupade försvarssamarbete med Finland*. Hämtat från <http://fhs.diva-portal.org/smash/get/diva2:911201/FULLTEXT01.pdf> den 06 05 2018
- Dir.2015:111. (den 12 11 2015). *Förutsättningar enligt regeringsformen för fördjupat försvarssamarbete*. Försvarsdepartementets kommittédirektiv.

- Dir.2017:30. (den 23 03 2017). *En rättslig reglering av försvarssamarbetet med Finland*. Försvarsdepartementets kommittédirektiv.
- Doeser, F., & Westberg, J. (2012). *Norden mellan stormakter och fredsförbund: nordiskt säkerhetspolitiskt samarbete i det gamla och nya Europa*. Stockholm: Santérus Academic Press.
- Ds.2014:20. (2014). *Försvaret av Sverige-Starkare försvar för en osäker tid*. Försvarsdepartementet.
- Enström, K., & Haglund, C. (den 13 01 2014). *Nu fördjupar vi samarbetet*. Hämtat från Svenska Dagbladet: <http://www.svd.se/nu-fordjupar-vi-samarbetet> den 20 04 2018
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, Henrik, & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad.5., [rev.] uppl.* Stockholm: Norstedts juridik.
- Försvarsdepartementet. (2014). *Handlingsplan för ett fördjupat försvarssamarbete mellan Finland och Sverige*. Hämtat från <http://www.regeringen.se/internationella-organisationer-och-samarbeten/forsvarssamarbetet-sverige-finland/> den 20 04 2018
- Försvarsdepartementet. (den 22 05 2015). *Joint statement regarding deepened defence cooperation between Finland and Sweden*. Hämtat från <http://www.regeringen.se/4aa8af/globalassets/regeringen/dokument/forsvarsdepartementet/2015-05-22-joint-statement---signed.pdf> den 20 04 2018
- Försvarsmakten. (2015). *Final reports on deepened defence cooperation between Finland and Sweden*. Hämtat från http://www.defmin.fi/files/3815/Final_reports_on_deepened_defence_cooperation_between_Finland_and_Sweden.pdf
- Jonsson, O. A. (den 13 05 2014). *Sweden and Nato: Solidarity or solitarie?* Hämtat från Säkerhetspolitiska reflektioner: <https://oajonsson.com/2014/05/13/sweden-and-nato-solidarity-or-solitaire/> den 14 05 2018
- Kristdemokraterna. (2018). Hämtat från https://kristdemokraterna.se/?post_type=politic&politic-categories=f den 09 05 2018
- Liberalerna. (2018). Hämtat från <https://www.liberalerna.se/politik/nato/> den 09 05 2018

- Miljöpartiet. (2018). Hämtat från <https://www.mp.se/politik/fred-och-forsvar> den 09 05 2018
- Moderaterna. (2018). Hämtat från <https://moderaterna.se/nato> den 09 05 2018
- Prop.2014/15:109. (2014). *Försvarspolitisk inriktning-Sveriges försvar 2016-2020*.
- Socialdemokraterna. (2018). Hämtat från <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/alliansfrihet/> den 07 05 2018
- SOU 2016:57. (2016). *Betänkande av Utredningen om Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten*.
- Sverigedemokraterna. (2018). Hämtat från <https://sd.se/var-politik/forsvarspolitik/> den 09 05 2018
- Syrén, H. (2009). Från nationellt till flernationellt försvar. i K. Andréén, *I backspegeln med Håkan Syrén som ÖB 2004–2009* (s. 62f). Stockholm: Försvarsmakten.
- Westberg, J. (2015). Det nordiska försvarssamarbetets drivkrafter och utvecklingsmöjligheter. i K. Engelbrekt, A. Holmberg, & J. Ångström, *Svensk säkerhetspolitik i Europa och världen, [2.uppl]* (ss. 89-116). Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Westberg, J. (2015). *Svenska säkerhetsstrategier 1810-2014*. Lund: Studentlitteratur.
- Vänsterpartiet. (2018). Hämtat från <https://www.vansterpartiet.se/politik/nato/> den 09 05 2018